

прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати. Стимулююча функція заробітної плати полягає у забезпеченні продуктивності та якості праці шляхом встановлення розміру заробітної плати залежно від складності роботи, професійних якостей працівника та результатів його праці. Регулююча функція полягає в тому, що заробітна плата є засобом розподілу робочої сили за регіонами та галузями відповідно до потреб та інтересів самих працівників та з урахуванням ринкової кон'юнктури. Соціальна функція заробітної плати забезпечує соціальну рівність та усунення дискримінації в оплаті праці, шляхом встановлення рівної заробітної плати за однакову працю. Також соціальна функція полягає у забезпеченні соціального страхування працівників шляхом щомісячних відрахувань із заробітної плати до соціальних фондів, з метою здійснення страхових виплат в разі настання страхових випадків [4]. Деякі науковці виділяють ще оптимізаційну, структурну, захисну та вимірювально-розподільчу функції.

Проаналізувавши визначення заробітної плати з різних джерел та її функції, можемо зробити висновок про те, що заробітна плата – це ціна виконаної працівником роботи, винагорода за більш складну роботу, високі результати праці, професійні якості, а також гарантія соціального захисту працівника, що включає матеріальне забезпечення у разі настання страхових випадків.

Список використаних джерел: 1. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР: станом на 1 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text> 2. Севастьяненко К.О. Оплата праці: соціальний, економічний і правовий аспекти. *Право і суспільство*. 2018. № 5. С. 110-114. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/5_2018/part_1/21.pdf 3. Машевська А.А. Економічна сутність та підходи до визначення «Заробітна плата». *Молодий вчений*. 2021. № 4 (92). С. 308-313. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-4-92-66> 4. Варламова І.С. Проблеми обліку заробітної плати на підприємстві та напрями його вдосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2019. № 34. С. 135-139 URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2019-34-29>

УДК 657

Костюченко І.А., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: **Гнедіна К.В.**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування
Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ОБЛІК ВИДАТКІВ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

Ключові слова: облік, видатки, бюджетна установа, касові видатки, фактичні видатки, поточні видатки.

Видатки державного бюджету представляють собою ефективний механізм регулювання економічних та соціальних процесів. Видатки бюджетних установ – це сума коштів, яка призначена для реалізації певних програм та заходів, передбачених у кошторисі – основному плановому та фінансовому документі, який визначає конкретні цілі, обсяг та поквартальний розподіл коштів. Видатки класифікують за різними ознаками:

- за джерелами покриття;
- за обліком виконання кошторису;
- відповідно до бюджетної класифікації видатків і кредитування бюджету;
- за порядком відображення у формах фінансової звітності та обліку [1].

Видатки бюджетних установ залежно від джерел покриття поділяються на видатки загального та спеціального фондів. Видатки, що здійснюються за кошти загального фонду, називають видатками, які фінансуються з основного обсягу коштів бюджету та призначені для забезпечення поточного функціонування установи, включаючи виплату заробітної плати, видатки на утримання, закупівлю матеріалів і послуг [2].

Видатки із спеціального фонду бюджетних установ - це видатки, що фінансуються за рахунок окремих джерел або призначені для конкретних програм чи проектів, які не входять

до загального фонду. Ці видатки можуть бути призначені, наприклад, для великих інвестиційних проєктів, реалізації спеціальних програм чи соціальних заходів [2].

За обліком виконання кошторису видатки поділяються на: касові та фактичні видатки.

Касові видатки – це суми коштів, які виділені з бюджетних або поточних рахунків на витрати бюджетної установи (як у готівковій, так і безготівковій формі) для оплати за ТМЦ, спожиті послуги або в рахунок попередньої оплати, а також отримання з реєстраційних рахунків готівки в касу для виплати заробітної плати, стипендій, допомог тощо (таблиця 1) [3].

Таблиця 1

Приклади фактичних та касових видатків

КЕКВ	Фактичні видатки	Касові видатки
2111	Нараховано заробітну плату	Перерахування з реєстраційного рахунку до каси грошових коштів для виплати заробітної плати
2210	Списано пально-мастильні матеріали	Перераховано з реєстраційного рахунку кошти за рахунками постачальників за пально-мастильні матеріали
2250	Списано видатки на відрядження	Отримано готівку для видачі у під звіт
2720	Отримано готівку для видачі у під звіт	Перераховано з реєстраційного рахунку кошти в касу для виплати стипендії

Джерело: складено автором на основі [1]

Фактичні видатки – це дійсні, кінцеві видатки установи з виконанням кошторису і які здійснюються у вигляді нарахування заробітної плати, стипендій, допомог, а також прийняття до оплати рахунків за ТМЦ та послуг, а також витрачання запасів на забезпечення потреб установи (табл.1). Вони відображають фактичне виконання норм, затверджених кошторисом і є кінцевим показником виконання кошторису і повинні відповідати сумам асигнувань за кошторисом [3].

Не відносять до видатків бюджету: виплату заборгованості; надання кредитів з бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування [1].

За економічною класифікацією видатки бюджету розділяються на дві категорії: поточні та капітальні [3]. Капітальні видатки охоплюють видатки, пов'язані з придбанням основних капітальних активів (таких, як: обладнання та предмети довгострокового використання), необоротних активів (включаючи земельні ділянки, нематеріальні активи тощо), а також витрати на будівництво, ремонт, реконструкцію та реставрацію (включаючи житло та інші об'єкти), а також на формування державних запасів і резервів. Також сюди включаються видатки на придбання капітальних активів та компенсацію збитків, пов'язаних із пошкодженням основних капітальних активів.

Поточні видатки включають видатки, які призначені для виконання бюджетних програм та забезпечення поточного функціонування бюджетних установ, проведення досліджень, розробок, заходів, а також надання поточних трансфертів населенню та підприємствам (установам, організаціям).

Фінансування з бюджету обґрунтовується на відповідних принципах і має власні форми надання бюджетних асигнувань, що включає [4]:

1. Фінансування окремих бюджетних програм, закладів, установ і організацій бюджетної сфери в рамках кошторису.
2. Надання трансфертів населенню.
3. Видача бюджетних кредитів юридичним особам, включаючи податкові кредити для внесення податків.
4. Надання субвенцій і субсидій фізичним та юридичним особам.

5. Забезпечення бюджетних інвестицій у статутний капітал існуючих або новостворених юридичних осіб.

6. Видача бюджетних позик державним позабюджетним фондам.

7. Міжбюджетні трансферти (дотації вирівнювання та інші види дотацій).

Дотація вирівнювання – це міжбюджетний трансферт для вирівнювання доходної прибутковості бюджету, який використовується для одержання кредитів в іноземних державах [5].

Отже, у майбутньому форми бюджетного фінансування мають бути вдосконалені, щоб краще відповідати потребам розвитку ринкової економіки, адже видатки бюджетних установ є складовою державних видатків. Необхідним є подальший розвиток системи бюджетного планування видатків у напрямі посилення використання регуляторного потенціалу бюджетних видатків і раціонального розподілу між напрямками суспільного розвитку з урахуванням циклічності соціально-економічних процесів.

Список використаних джерел: 1. *Арістов Ю.Ю.* Формування видатків бюджету як складова державної фінансової політики економічного розвитку. *Економічна наука*. 2021. № 2. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2021/8.pdf (дата звернення: 20.10.2023). 2. *Поняття* бюджету та його роль у виконанні функцій держави та органів місцевого самоврядування. *Національна академія внутрішніх справ: веб-сайт*. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/finansove_pravo/lekcia4.html (дата звернення: 20.10.2023). 3. *Облік у бюджетних установах: конспект лекцій*. Житомир: Університетська книга, 2018. 128 с. URL: <http://surl.li/msdye> (дата звернення: 20.10.2023). 4. *Чугунов І.Я.* Бюджетна стратегія суспільного розвитку: монографія. Київ. КНТЕУ. 2021. 532 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjkwMjQ=/e9118905754968372580947814709dfd.pdf> (дата звернення: 20.10.2023). 5. *Бондаренко Н.М., Гузенко Ю.А.* Сучасні підходи до сутності доходів і видатків бюджетних установ. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2017. № 8. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/119.pdf (дата звернення: 20.10.2023 р.).

УДК 657

Любенко А.С., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник: **Сакун О.С.**, д-р екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Ключові слова: облік, аналіз, оплата праці, принципи, удосконалення.

Облік оплати праці здійснюються за допомогою аналітичних та синтетичних рахунків. Він забезпечує їх послідовне та системне відображення та є інформаційною основою для наступного аналізу та удосконалення організації на перспективу. Комплексний аналіз витрат на оплату праці охоплює визначення економії чи перевитрат фонду оплати праці підприємства; оцінку використання кошторису з оплати праці; виявлення факторів та розміру їх впливу на економію чи перевитрату коштів з оплати праці; обґрунтування планових змін витрат на оплату праці; розробку заходів для усунення причин перевитрат коштів з оплати праці [1, с. 10].

Основними завданнями аналізу виплат працівникам є: з'ясування забезпеченості підприємства, окремих підрозділів працівниками з необхідною освітою, кваліфікацією; вивчення ефективності витрат підприємства на підвищення фаховості працівників; дослідження плинності кадрів; оцінка використання трудових ресурсів і робочого часу у процесі виробництва; вивчення ефективності використання коштів на оплату праці; виявлення резервів ефективнішого використання трудових ресурсів [2].

В аналізі оплати праці виділяють такі напрями досліджень [3, с. 124]: аналіз організації оплати праці; аналіз фонду оплати праці; аналіз середньої заробітної плати; пошук резервів підвищення стимулюючої ролі оплати праці. Сума коштів, яка потрібна для оплати праці, називається фондом оплати праці. Він широко використовується у господарській практиці,